УДК 633.88.582: 998.2:631.55 (477.4)

СОЗИКІН Андрій, аспірант кафедри рослинництва, селекції та насінництва
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННІ ВАСИЛЬКІВ СПРАВЖНІХ (Ocimum basilicum L.)В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ

Васильки справжні (базилік) мають широке застосування у різних галузях промисловостях: харчовій, парфумерно-косметичній, медичній та ін. завдяки наявності ряду цінних властивостей.

Васильки справжні насамперед відомі як кулінарна рослина, використовують рослину для виготовлення лікерів Бенедиктин і Шартрез [1]. Останніми роками рослину все частіше використовують в Україні. Базилік додають до салатів, супів, піци, омлетів, соусів, пасти. Ним приправляють страви з риби, сиру, м'яса. Він пасує не лише до солоних страв, а й ідеально підходить для компотів, як прикраса до морозива, до фруктових салатів з полуницею, кавуном чи динею.

Особливе місце відведене базиліку у медицині, оскільки наявні в рослині біологічно активні речовини (алкалоїди, дубильні речовини, тритерпени, глікозиди, сапоніни, флавоноїди та ефірні олії) мають вітрогінні, антифлогістичні, антибактеріальні, адаптогенні, антимікробні, протизапальні, кардіо- та гепатопротекторні, імуномодулюючі, метаболічні протиракові, антиоксидантні, радіозахисні, антидіабетичні, спазмолітичні властивості [2, 3]. Крім цього, васильки справжні є джерелом мінеральних солей, особливо міді, цинку, марганцю, заліза та кобальтової солі [4], що додає рослині багатофункціональності у використанні.

В Україні проведено ряд досліджень з оптимізації копмлексу технологічних заходів за вирощування васильків справжніх. Одні з недавніх доліджень спрямовані на порівняльну оцінку за продуктивністю низки сортів. Авторами встановлено, що рівень рентабельності вирощування сорту Бадьорий

за внесення гелю складає 117%. На думку науковців, застосування абсорбенту «Maxi Marin» у формі гелю сприяє збільшенню запасів продуктивної вологи, що в свою чергу впливає на продуктивність рослин васильків справжніх [5].

Васильки справжні – теплолюбна рослина, тому для неї дуже важлива висока температура повітря у період вегетації. Рослини вибагливі до вологи, особливо у перший період вегетації (до цвітіння) та ґрунту. Високий урожай отримують на ділянках із добрим освітленням.

Затребуваність сировини васильків справжніх та брак досліджень в напрямку технології вирощування в умовах Лісостепу західного спонукали нас до вибору напрямку наукових досліджень. Серед значної кількості сортів, внесених до реєстру дозволених для вирощування в Україні, ми обрали сорт Маріан (Нідерланди), що характеризується невибагливістю до умов вирощування, який можна розмножувати як розсадним способом так і насіннєвим. Вивчались три строки сівби насінням та висаджування розсадою (III декада квітня, I декада травня, II декада травня).

Дослідженнями встановлено, що за розсадного способу у III декаді квітня отримано оптимальні параметри рослин і відповідно продуктивність сировини. Встановлено, що для васильків справжніх ранній строк садіння розсади забезпечував подовження періоду отримання сировини, що обумовлено більшою кількістю листків на рослині, показник знаходився в межах 231,9 – 232,4 штук, що на 27-39 штук перевищило інші варіанти досліду.

Щодо маси рослини, на вказаному варіанті вона становила 212,3–217,2 грам. Проаналізувавши структуру врожаю слід відмітити, що висаджування розсади у третій декаді квітня позитивно впливало на накопичення елементів біохімічного складу рослин васильків справжніх і накопичення сухої речовини. Строки висаджування розсади і строки сівби впливали на накопичення ефірної олії в рослинах, проте розбіжності були не великі, а саме за розсадного способу вміст ефірної олії становив у розрізі строків: III декада квітня – 1,16%, I декада травня – 1,2, II декада травня – 1,23%, за сівби насінням значення становили відповідно: 0,97%; 1,03 та 0,99%, тобто вміст ефірної олії залежить від

погодних умов у певний період розвитку рослини. Умовний вихід ефірної олії з гектарної площі знаходився в межах 34,75-37,92 кг/га.

Таким чином, розсадний спосіб був більш ефективним при вирощуванні васильків справжніх, порівняно із сівбою насінням, висаджування розсади слід проводити у ІІІ декадіі квітня.

Список використаних джерел

1. Кормош С. М. Перспективи культури васильків та особливості їх онтогенезу в умовах низинної зони Закарпаття. Генетичні ресурси рослин. 2017. № 21. С. 27–40.

2. Черевченко Т. М., Рахметов Д. Б., Гапоненко М. Б. Збереження та збагачення рослинних ресурсів шляхом інтродукції, селекції та біотехнології: монографія. К.: Фітосоціоцентр, 2012. С. 9–10.

3. Смик Г. К. Корисні та рідкісні рослини України. Словник-довідник народних назв. К.: Українська Радянська Енциклопедія ім. М.П.Бажана, 1991. С.309.

4. Hossain M.A., Kabir M.J., Salehuddin S.M., Rahman S.M., Das A.K., Singha S.K., Alam M.K., Rahman A. Antibacterial properties of essential oils and methanol extracts of sweet basil Ocimum basilicum occurring in Bangladesh. Pharm. Biol. 2010. № 48(5). P. 504-511.

5. Kucher I. O. Adaptive variability of basil (Ocimum basilicum L.) varieties. Plant Varieties Studying and protection, 2021. Т. 17, № 4. С 267–272.